

Hanna Korsberg

SUOMEN JA VIRON KULTTUURI - JA TEATTERISUHTEET

Koneen Säätiöllä käynnistyi 2016 Suomen muuttuvat naapuruu-
det -ohjelma, jonka ensimmäinen teemahaku oli Lähinaapurit.
Helsingin ja Tarton yliopistojen välillä on ollut pitkään
jatkunutta yhteisyyttä ja tämän teemahaun kautta saimme rahoituksen
kulttuuri- ja teatterisuhteita käsittelevälle tutkimukselle. Suomen
ja Viron kulttuuri- ja teatterisuhteet -tutkimushanke tarkasteli
naapuruutta esittävien taiteiden kautta. Suomen ja Viron teatteri-
suhteilla on pitkät perinteet, teatteriyhteydet Virosta tai Venäjän
Baltian provinseista Suomeen olivat vilkkaita jo 1800-luvun alus-
sa, vaikka varsinaiset teatteriyhteydet alkoivatkin vasta 1800- ja
1900-lukujen vaihteessa. Lähtökohtana oli, että aikaansa sidottuna
taiteena teatterin avulla on mahdollisuus tarkastella kunkin ajan men-
taliteetteja. Yksittäisten taiteilijoiden vierailuina tai pidempinä
työskentelyjaksoina käynnistyneet teatteriyhteydet saivat viralli-
sempaa muotoa kummankin maan itsenäistyttyä. 1930-luvulla tapahtuneet
Kansallisteatterin ja Estonia-teatterin vierailut olivat näyttävästi
osa vastikään itsenäistyneiden maiden kulttuuridiplomatiaa. Kult-
tuuri- ja teatterisuhteet eivät katkenneet Viron ollessa osa Neuvos-
toliittoa, vaan yhteyksiä pidettiin yllä yksittäisten taitelijoiden
verkostojen kautta.

Yhteisöllinen ja aina julkinen teatteritaide osoittautui erittäin
kiinnostavaksi kanavaksi tarkastella naapuruutta, ja siihen liit-
tyviä yhteisiä piirteitä ja eroja. Transnationaalit vaikutteet ovat
aina olleet merkittävä osa näyttämötaidetta. Näyttämöllä esitetty on
aina ollut pyrkimys esittää/näyttää joku tietynlaisena ja esitysten

kautta on ollut mahdollista tarkastella kansakunnan omaa itseymmärrystä. Teatteri on tarjonnut myös väylän valtavirrasta poikkeamiseen. Tutkimushankkeen erityispiirre oli transnationaali näkökulma, jossa kulttuuri- ja teatterisuhteita tarkasteltiin sekä Suomesta että Virosta käsin, mikä mahdollisti ristivalotuksen ja mahdolliset ristiriitaiset tulkinnat.

Hankkeessa työskentelivät Helsingin yliopiston tutkijoista dosentti Mikko-Olavi Seppälä, FT Riikka Korppi-Tommola ja FT Julia Pajunen sekä Tarton yliopistosta professori Anneli Saro, joka oli myös hankkeen varajohtaja, dosentti Luule Epner ja teatteriohjaaja Taago Tubin. Osa hankkeen tutkijoista aloitti tutkimuskautensa heti vuoden 2017 alussa, osa aiemmista sitoumuksistaan johtuen vasta myöhemmin. Johdin tutkimushanketta ja osallistuin tutkimukseen osana työtäni Helsingin yliopistossa. Hankkeen tutkimustapaamisiin ja yhteiseen julkaisuun osallistuivat professori Pirkko Koski ja dosentti, yliopistonlehtori Johanna Laakkonen osana omaa tutkimustoimintaansa ilman hankkeesta saatua rahoitusta.

Yksittäiset tutkimukset käsittelivät teatteriesitysten ja taiteilijoiden vierailuja sekä virolaista näytelmäkirjallisuutta Suomessa ja suomalaista näytelmäkirjallisuutta Virossa. Tutkimushankkeen tavoitteena oli kirjoittaa yhteinen aiheen kattava artikkelikokoelma, joka ilmestyisi sekä suomeksi että viroksi, sekä julkaista erillisiä artikkeleita. Tutkimushankkeen teemasta on tulossa myös teemanumero ”Transnational Influences” julkaisussa *Nordic Theatre Studies* Vol 32 No 2 (2020), jonka toimitan yhdessä Anneli Saron ja Mikko-Olavi Seppälän kanssa. Hankkeen tutkijat kirjoittivat yhteensä noin kaksikymmentä tutkimusartikkelia, jotka kaikki ovat vertaisarvioituja. Erilaisista julkaisuaikatauluista johtuen osa on jo ilmestynyt, mutta osa ilmestyy vasta vuoden 2020 lopulla tai vuonna 2021.

Tutkimushankkeessa järjestettiin useita paikallisten tutkijoiden tapaamisia sekä Helsingissä että Tartossa. Koko tutkimusryhmän yhteiset tutkijatapaamiset pidettiin Tallinnassa Suomen Viron-instituutissa 24.-25.11.2017 ja Tarton yliopistossa 21.-23.9.2018. Teatterintutkimuksen seuran kanssa yhteistyössä järjestettiin kevätpäivä 24.5.2018 teemalla ”Suomi ja naapurimaat - esittävät taiteet ja kohtaamisen haasteet CASE: Suomi - Viro 100 v.” Hankkeen tutkijat osallistuivat myös useisiin kansainvälisiin kongresseihin,

tärkeimpinä tutkimusteemoista kuratoitu paneeli "Theatre from the Other Side Estonia-Finland" EASTAP:n (European Association for the study of theatre and performance) ensimmäisessä kongressissa Pariisissa 26.10.2018 sekä hankkeen järjestämä kongressi "Transnational Influences: Theatrical Interactivity in the Nordic/Baltic Region" 20.-22.3.2019. Jälkimmäisen Scientific Boardissa olivat hankkeen tutkijoiden Korsbergin, Saron ja Seppälän lisäksi professori Steve Wilmer (Trinity College Dublin) ja post doc -tutkija Magnus Thor Thorbergsson (University of Iceland).